

Nr 1107

Av herr Ahlmark, om kartläggning av mångsyssleriet inom politiken.

Mångsyssleriet bland politiker tas då och då upp i press och debatt. Man visar hur en del riksdagsmän är överhopade av uppdrag i stat, landsting och kommun, i partiarbete, organisationer och företag. Många frågar sig om koncentrationen av styrelseposter och annat på ganska få händer verkligen är till nytta för svenskt samhällsliv.

Jag tror den frågan är angelägen att ställa och att mångsyssleriet håller på att bli en av politikens stora faror inför framtiden. I boken »Vår fattiga politik» (1964) försökte jag sammanfatta en av riskerna (s. 100):

Mångsyssleriets största fara är att det hindrar riksdagsmannen från mera långsiktigt tänkande och från att verkligen tränga in i sina specialfrågor. Politikerna hastar mellan riksdagsutskott och statlig utredning, partidistrikt och hushållningssällskap, länsnykterhetsnämnd och bolagsstyrelse, stadsfullmäktige och fackorganisation, landstingets förvaltningsutskott och hemkommunens byggnadsnämnd — det är naturligt om de aldrig får chans att i lugn och ro tänka igenom och läsa om de frågor som dyker upp vid horisonten. De blir hetsade och uttröttade av ständigt arbete i dagsproblemen. Därför är mångsysslaren ett hot mot det politiska livets vitalitet.

Det här problemet är viktigare i dag än när raderna ovan skrevs för sex sju år sedan. Debatten om framtidsforskningen i Sverige och andra länder har gång på gång kommit tillbaka till kärnfrågan: den tekniska, ekonomiska och sociala utvecklingen går så snabbt i dag att politiker ständigt riskerar att göra misstag i sina beslut om de inte ägnar en väsentlig del av sin tid åt att studera de problem som kan möta oss om fem—tio—femton år. Det är här inte bara fråga om att studera trender och prognoser. Lika viktigt är att arbeta fram alternativ, undersöka hur vi på grundval av våra värderingar kan fatta beslut i dag som kan undvika risker längre fram och bygga ett bättre samhälle. Det är en av framtidsstudiernas stora uppgifter att ge perspektiv på en utveckling som vi annars mest anar men som snabbt, mycket snabbt, formar vårt samhälle och binder besluten.

På samma gång ökar antalet frågor snabbare än antalet »makthavare» i samhället. Problemen blir mera komplicerade — men tiden att läsa på ärendena är inte större i dag än för hundra år sedan. Den främsta uppgiften för politiker är ofta att hålla näsan ovanför pappershögarna, att hinna med utredningar, uppvaktningar och sammanträden. Att ta del av debattartiklar och läsa böcker är det för många svårt att orka med. Och så hinner man

inte överväga de långsiktiga verkningarna av besluten i nuet. Makten kommer lätt att ligga hos tekniker och administratörer utan eget politiskt ansvar.

Under 1960-talet var aspekter på den här frågan då och då uppe i debatten. Några undersökningar har gjorts om uppdrag och arbetsuppgifter för riksdagsmän, t. ex. i länsdemokratiutredningen. Nya undersökningar kommer att bli klara längre fram, t. ex. den s. k. representationsundersökningen som görs av statsvetenskapliga institutionen i Göteborg. I debatten om kommunindelningsreformen har man vidare tagit upp de risker som en drastisk reduktion av antalet kommunala förtroendeposter innebär. Ur dessa utredningar och diskussioner är det möjligt att dra fram siffror som belyser mångsyssleriet.

De senaste åren har krav och synpunkter på det här området förts fram med ökad skärpa i debatten. Partiernas och »de etablerades» insatser har kritiserats för slutenhet och oförmåga att ta emot impulser utifrån. Man har menat att ett begränsat antal människor innehar ett så stort antal viktiga poster att maktkoncentrationen i det politiska livet är en överhängande fara. Man har krävt mer av insyn, mer av medlemmars medbestämmande i beslutsprocessen i organisationer, mer av öppenhet inför framtidens frågor redan innan de är akuta eller politiskt matnyttiga.

I den kritiken ligger mycket av överdrifter, det är sant. Men många av synpunkterna för fram till just den fråga som jag här diskuterar: hur ser vi till att så många människor får uppdrag av olika slag att man dels breddar inflytandet, dels ökar »makthavarnas» möjlighet att tränga in i de stora frågorna i dag och inför framtiden?

För den representativa demokratins förmåga att förnya sig och stå stark inför nya krav och prövningar är svaret på den frågan av stor betydelse. Det är rimligt att också riksdagen diskuterar och behandlar den mer målmedvetet än hittills. Det gäller inte nu att genom lagar eller andra bestämmelser försöka begränsa det antal uppdrag som varje politiker kan inneha. Där emot är det viktigt att få fram utredningar som noggrant och mer systematiskt än hittills belyser problem av det här slaget. Resultaten av sådana vetenskapliga undersökningar skulle säkert stimulera politiska partier — och andra organisationer — att mer än nu motarbeta mångsyssleri och orimlig uppdragskoncentration.

Här finns många frågeställningar som kan tyckas triviala men som betyder mycket för vitaliteten i samhällsarbetet. Hur fördelar riksdagsmännen sin tid mellan riksdag, kommunala instanser, partiarbete i annan mening etc.? I hur stor utsträckning hinner personer som ingår i »partiledningar» och riksdagsgrupper följa med i debatten om centrala framtidsfrågor? Vilken typ av uppdragskoncentration kan ha värde för samordning och ömsesidiga impulser? Hur medvetna är partier och politiker i stat och kommun om de

problem som är förknippade med mångsyssleri och maktanhopning på få händer? Vad gör man aktivt för att motverka sådana tendenser? Går utvecklingen mot ökat eller minskat »mångsyssleri»? Är det möjligt att genom konstitutionella reformer av olika slag komma till rätta med risker som antytts i den här motionen? Etc.

Att få sådana problem utförligt belysta och kartlagda under 1970-talet vore en vinning för debatten och politiken. Jag hoppas att riksdagen vill ta initiativ som leder till större kunskap och ökad medvetenhet på detta område.

Mot bakgrund av vad som anförs i motionen hemställer jag,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t tar initiativ till en kartläggning av »mångsyssleriets» omfattning och verkningar i svensk politik.

Stockholm den 28 januari 1970

Per Ahlmark (fp)